

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата педагогічних наук, доцента

Барановської Ірини Георгіївни

на дисертаційне дослідження **Ян Ханьжи**

на тему «Формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні»,

подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії

в галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка

за спеціальністю 014 Середня освіта. Музичне мистецтво

1. Актуальність теми дисертаційної роботи.

Ансамблеве музикування має глибокі історичні корені та є невід'ємною частиною музичної культури різних епох. У процесі еволюції музичного мистецтва формувалися та змінювалися його виконавські форми – від придворних камерних ансамблів доби бароко до сучасних експериментальних колективів. Важливою складовою ансамблевого виконавства завжди було й залишається вміння вести художній полілог, що проявляється через взаємодію тематичних ліній, фактурних елементів, ритмічних і динамічних нюансів, а також сценічну взаємодію між музикантами. Це є ключовим для розкриття художнього задуму композитора та інтерпретації творів у різних стилях і жанрах.

Сучасний глобалізований світ зумовлює нові виклики й можливості для ансамблевого виконавства. Воно стає не лише засобом творчого самовираження, а й важливим інструментом міжкультурної комунікації. Розвиток цифрових технологій значно розширив формат ансамблевого музикування: з'явилися віртуальні ансамблі, онлайн-платформи для спільного виконання, цифрові партитури та інші технологічні інструменти. Це вимагає від майбутніх магістрів музичного мистецтва не тільки традиційних навичок спільного виконавства, а й освоєння сучасних цифрових засобів музичної комунікації.

Динамічні зміни в соціокультурному просторі впливають на професійну підготовку майбутніх магістрів музичного мистецтва, висуваючи нові вимоги до їхніх аналітичних, виконавських і комунікативних навичок. Ансамблева гра ґрунтується на складному багатшаровому діалозі, що охоплює історичні виконавські традиції, культурні обміни, технологічні інновації та педагогічні методики. Уміння чути, реагувати, інтерпретувати та синхронізувати власне виконання із партіями інших виконавців є необхідною складовою професійної компетентності музикантів. Саме тому тема дослідження Ян Ханьжи – **«Формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні»** – є актуальною та необхідною для вдосконалення сучасної мистецької освіти.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

На користь актуальності досліджуваної проблеми свідчить те, що дисертаційне дослідження входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» і відповідає науковій темі кафедри музичного мистецтва і хореографії факультету музичної та хореографічної освіти: «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного

профілю в контексті соціокультурної парадигми (реєстраційний номер 0120U002017).

Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 4 від 28 жовтня 2021 р.).

3. Наукова новизна та практична значущість одержаних результатів

Оцінюючи найвагоміші здобутки, представленого Ян Ханьжи, дисертаційного дослідження, варто вказати на результати, що містять наукову новизну та мають практичну значущість. Дисертантом *вперше*: визначено сутність поняття «художньо-полілогічні уміння майбутніх магістрів музичного мистецтва» в ансамблевому музикуванні, що розглядається як «інтегральний конструкт, заснований на прагненні співтворчості та самореалізації в ансамблевому музикуванні через обмін мистецтвознавчими, музично-теоретичними, музично-історичними та методично-виконавськими знаннями, із застосуванням навичок активної комунікації та прогностичної рефлексії задля сумісного моделювання інтерпретаційної концепції музичного твору та її реалізації як спільного емерджентного виконавсько-творчого результату художньо-полілогічної ансамблевої взаємодії. Через ілокутивну, асамбляжну, прогностичну, перформативну функції художньо-полілогічних умінь визначено їх структуру, що утворюється взаємодією полікомунікативно-мотиваційного, семіотико-епістемологічного, дескриптивно-рефлексійного та дискурсивно-партисипативного компонентів; обґрунтовано критерії та показники оцінювання визначених компонентів.

Автором дисертації розроблено педагогічні умови формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні, а саме: стимулювання інтенційного прагнення майбутніх магістрів музичного мистецтва до активної комунікації у ансамблевому музикуванні (на установчо-проблематизаційному етапі); спрямування на формування епістемологічного базису художньо-полілогічного інтерпретаційного процесу ансамблевого музикування (на комунікативно-ангажувальному етапі); спонукання до розуміння та застосування знаків художньої та інтерсуб'єктивної комунікації для вирішення інтерпретаційно-виконавських завдань у процесі ансамблевого музикування (на творчо-мобілізаційному етапі).

Уточнено сутність понять: художній полілог, художньо-полілогічні уміння, ілокутивний плюралізм, асамбляжне мислення, художньо-полілогічна антиципація в ансамблевому музикуванні.

Відмітимо **практичну значущість результатів дослідження**, що полягають у розробці комплексу спеціальних методів формування в майбутніх магістрів музичного мистецтва художньо-полілогічних умінь, котрі забезпечують здатність брати участь в емерджентному комунікативному процесі ансамблевого музикування; в обґрунтуванні критеріального апарату оцінювання рівнів сформованості художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва, до змісту якого увійшли аксіологічно-синергійний, герменевтично-інтерпретаційний, антиципаційно-результативний та координаційно-альтруїстичний критерії, з відповідними показниками; в представленні рівневих характеристиках сформованості художньо-полілогічних умінь майбутніх

магістрів музичного мистецтва. Зазначимо, що розроблена методика може застосуватися в процесі професійної підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до ансамблевого музикування в закладах вищої освіти.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Довідка № 3118/24 від 27.12.2024 р.)

4. Повнота викладу матеріалу дисертації в публікаціях

Основні теоретичні положення та результати дослідження висвітлено в 9 публікаціях. Із них 3 статті надруковано в наукових фахових виданнях України, з них – 2 одноосібні і 1 у співавторстві, та 6 – апробаційного характеру, із них 3 видані у зарубіжних виданнях. Статі написані українською та англійською мовами.

Спрямованість міжнародних наукових конференцій, де відбулась апробація результатів дисертаційного дослідження, зміст статей здобувача, в яких відображено основні наукові положення дисертації та результати проведених досліджень, повною мірою розкривають дослідницьку проблему. Вважаємо, що матеріали дослідження пройшли належну апробацію.

5. Ступінь обґрунтованості наукових положень

Ознайомлення з текстом дисертації Ян Ханьжи дає підстави відзначити теоретичну та методологічну обґрунтованість вихідних позицій дисертації, глибокий аналіз понять за темою дисертації, вираженість концептуальних засад роботи, що підтверджують ступінь достовірності наукових положень, результатів та висновків дослідження.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, коректно сформульовано науковий апарат дослідження. Відповідно до мети дослідження, що полягає теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці методики формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні, визначено п'ять завдань, для розв'язання яких здобувачем доцільно обрано комплекс теоретичних, емпіричних, статистичних методів дослідження. Окреслено теоретико-методологічну основу дослідження; схарактеризовано наукову новизну та практичне значення отриманих результатів дослідження; відображено відомості про апробацію, особистий внесок здобувача, структуру та обсяг наукової роботи.

В першому розділі «Теоретичні основи формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні» висвітлено результати розв'язання першого та другого завдань дослідження. На основі філософських, культурологічних, комунікативних концепцій Ян Ханьжи здійснює глибоке філософське осмислення поняття «художній полілог», аналізуючи його крізь призму таких феноменів, як комунікація, дискурс, ілокутивний плюралізм, інтермедіальність, інтертекстуальність, ансамбляжне мислення, художньо-полілогічна антиципація. Спираючись на засади акторко-мережевої теорії, здобувач у контексті мистецької діяльності досліджує «складні взаємини людських (митці, виконавці, критики, учені, глядачі, слухачі) і нелюдських (твори мистецтва, тексти, культурні артефакти тощо) акторів» і доводить, що «особливістю художнього полілогу є

його плюралістична природа, яка детермінує рівноправність внеску всіх – як людських, так нелюдських – акторів» (с.39).

Схвалення заслуговують переконливі аргументи Ян Ханьжи щодо сутності художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевій діяльності. Дослідник наводить ці аргументи з урахуванням мультимодальності музичної інформації та специфіки комплексної ансамблевої взаємодії всіх акторів (п.1.2). Позитивним вважаємо те, що дисертант, спираючись на функціональний аналіз і теоретичне моделювання, логічно вибудовує структуру компонентів художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні та виокремлює елементи кожного з компонентів (п.1.3). Відтак, полікомунікативно-мотиваційний компонент охоплює інтенцію в комунікації задля досягнення спільної виконавсько-інтерпретаційної мети, емпатію в ансамблевій взаємодії, спрямовану на генерацію бажаного музичного виконання як спільного творчого продукту. Семіотико-епістемологічний компонент включає знання ідіосинкразійних, вербальних, невербальних і паравербальних знаків міжсуб'єктної комунікації в ансамблевому музикуванні, а також знання художньо-комунікативних конотацій музичних знаків. Дескриптивно-рефлексивний компонент визначається через саморефлексію в описуванні змісту художньо-комунікативних музичних повідомлень та здатність моделювати інтерпретаційно-виконавський процес через прогностичний ментальний полілог із учасниками ансамблю. Цілком логічно здатність до обміну знаннями та полікомунікативною взаємодією в досягненні спільної виконавської мети, а також здатність до компетентної участі у взаємоорганізуючому процесі художньо-творчої колаборації задля реалізації спільної інтерпретаційної концепції, визначені Ян Ханьжи елементами дискурсивно-партисипативного компоненту.

Другий розділ дисертаційного дослідження «Методологічні засади формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні» має значну наукову цінність, оскільки спрямований на вирішення важливих теоретико-методологічних завдань, зокрема третього завдання дослідження. В ньому представлено авторське бачення методологічних основ формування художньо-полілогічних умінь, що вирізняється комплексністю та інноваційністю.

Значущим є обґрунтування застосування акторко-мережевого підходу Ян Ханьжи як ключового методологічного орієнтира дослідження. Такий вибір пояснюється складністю багаторівневих процесів художнього полілогу в ансамблевому музикуванні, що потребує врахування комунікативних зв'язків та взаємодій не лише між учасниками ансамблю, а й між різними художньо-освітніми чинниками. Такий підхід підтверджує доцільність використання методології, яка враховує як людські, так і нелюдські феномени – зокрема, художні тексти, наративи, культурні контексти, освітні технології та педагогічні умови.

У контексті запропонованих Ян Ханьжи методологічних підходів (акторно-мережевого, плюралістичного, художньо-комунікативного, колаборативного) концептуально виправданим є акцент на принципах обговорення та узгодження художніх ідей як механізму подолання суперечностей та досягнення міжсуб'єктного порозуміння, сприяння свободі творчого

самовираження, взаємній повазі та спільній відповідальності, відкритого спілкування, розуміння та інтерпретації на засадах герменевтики. Це дозволяє розглядати ансамблеве музикування не лише як суто виконавську діяльність, а як складний процес комунікації та художньо-полілогічної взаємодії, що забезпечує професійний розвиток майбутніх магістрів музичного мистецтва.

Обґрунтована методологія дозволила дисертанту визначити доцільність поетапного впровадження педагогічних умов, форм та методів формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні (п.2.2).

Особливий науковий інтерес становить третій розділ дисертації «Експериментальна перевірка методики формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні», що присвячений розв'язанню четвертого та п'ятого завдань дослідження. Значущим є якісно розроблений діагностичний апарат дослідження – критерії (аксіологічно-синергійний, герменевтично-інтерпретаційний, антиципаційно-результативний, координаційно-альтруїстичний) та відповідні показники. Виважена та продумана процедура вимірювання кожного показника дозволила дисертанту виявити та схарактеризувати в респондентів чотири рівні сформованості художньо-полілогічних умінь.

На особливу увагу заслуговують висвітлення перебігу та результатів впровадження авторської методики формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва, яке відбувалось в межах установчо-проблематизаційного, комунікативно-ангажувального, творчо-мобілізаційного етапів. Цікавими є методи формування художньо-полілогічних умінь, запропоновані Ян Ханьжи, зокрема: рольові ігри з моделюванням ансамблевого полілогу, структурування зворотнього зв'язку, включення мультисенсорної взаємодії, взаємного навчання, ведення рефлексивних щоденників, музичного наративу тощо.

Виявлена статистична розбіжність за всіма показниками на прикінцевому етапі експерименту підтвердила ефективність авторської методики формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні. Отримані здобувачем результати свідчать про доцільність її впровадження в практику підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва.

Висновки висвітлюють результати, поставлених Ян Ханьжи завдань, а зміст дисертації доповнюють додатки.

6. Оцінка змісту й оформлення дисертації

Відзначимо, що дисертаційна робота добре структурована. Стиль викладу в ній наукових положень, матеріалів досліджень, висновків зрозумілий та доступний для сприйняття.

Ознайомлення з текстом дисертації Ян Ханьжи дає підстави стверджувати, що дана наукова робота є цілісною, самостійною, завершеною працею, що пройшла належну апробацію та відповідає вимогам, що ставлять МОН України.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивно оцінюючи результати, представленої Ян Ханьжи дисертаційної роботи, хочемо висловити деякі зауваження та побажання, що мають дискусійний характер:

1. У розділі 1 ви ґрунтовно досліджуєте сутність базових понять дисертації – «художній полілог» та «художньо-полілогічні уміння». Далі на с. 61-66 та с. 125-129 ви слушно визначаєте значущість семіотико-епістемологічного компоненту художньо-полілогічних умінь, зокрема вказуєте на важливість «знання ідіосинкразійних, вербальних, невербальних і паравербальних знаків міжсуб'єктної комунікації в ансамблевому музикуванні» (с.66). Проте варто уточнити, чи враховувалися ментальні відмінності між китайськими та українськими студентами під час експерименту? Як саме ці відмінності у сприйнятті та передачі сигналів впливали на міжсуб'єктну комунікацію в ансамблевому музикуванні? Чи були помітні розбіжності у використанні вербальних, невербальних і паравербальних знаків між представниками різних культурних груп?

2. У тексті дисертації ви слушно зазначаєте, що розвиток цифрових технологій розширив формат ансамблевого музикування: «з'явилися нові форми полілогу та інтертекстуальності – мешап та семплінг» (с.33), «ансамблі з ноутбуками» (с.93). Далі на с.93 ви підкреслюєте, що інтеграція технологій і цифрових інструментів у процес ансамблевого музикування є важливим напрямом у застосуванні колаборативного підходу до формування художньо-аналітичних умінь здобувачів. Водночас у практичній частині дослідження цей аспект не отримав достатньо уваги. Уточніть, будь ласка, чи були в експериментальній частині передбачені форми ансамблевого музикування, пов'язані з цифровими інструментами? Якщо так, то яким чином це було реалізовано, а якщо ні, то чи планується подальше дослідження цього напрямку?

3. У розділі 3 п.3.1. ви визначаєте критерії та показники для оцінювання рівнів сформованості художньо-полілогічних умінь відповідних компонентів. Проте, в формулюваннях назв показників неодноразово застосовуєте термін «рівень». Оскільки показник є індикатором критерію, що відображає його кількісну чи якісну характеристику, доцільніше було б застосувати терміни «ступінь» або «міра», що більш точно передають його оцінювальну функцію.

4. У п. 3.1. одним із показників герменевтично-інтерпретаційного критерію ви визначаєте «міру здатності розуміти та створювати вербальні метафори та музичні наративи задля передачі художньо-емоційного змісту музичних творів в інтерпретаційному процесі». Проте технологія створення музичних наративів не отримала достатньо детального висвітлення в тексті дисертації. Чи могли б ви уточнити, які механізми або інструменти використовувались для розвитку цієї здатності у здобувачів?

5. У практичній частині дослідження ви пропонуєте та описуєте цікаві методи та форми роботи для формування художньо-полілогічних умінь здобувачів. Однак, було б корисно дізнатись, з якими труднощами стикалися магістри під час сесій мозкового штурму, зокрема опанування технології установки SMART-цілей. Чи були розроблені шляхи для подолання цих труднощів?

6. Робота має поодинокі помилки, описки та огріхи технічного

характеру.

Висловлені побажання та зауваження не знижують загальної позитивної оцінки рецензованої кваліфікаційної наукової праці.

Загальний висновок

Вважаємо, що представлена дисертаційна робота за актуальністю, науковою новизною і практичною цінністю, обґрунтованістю і достовірністю, отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях відповідає чинним вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог щодо оформлення дисертації» (zareestrovano в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, зі змінами, Постановою КМ № 341 від 21.03.2022), а її автор, Ян Ханьжи, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта. Музичне мистецтво

Офіційний опонент –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мистецьких дисциплін
дошкільної та початкової освіти
Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

Ірина Барановська